

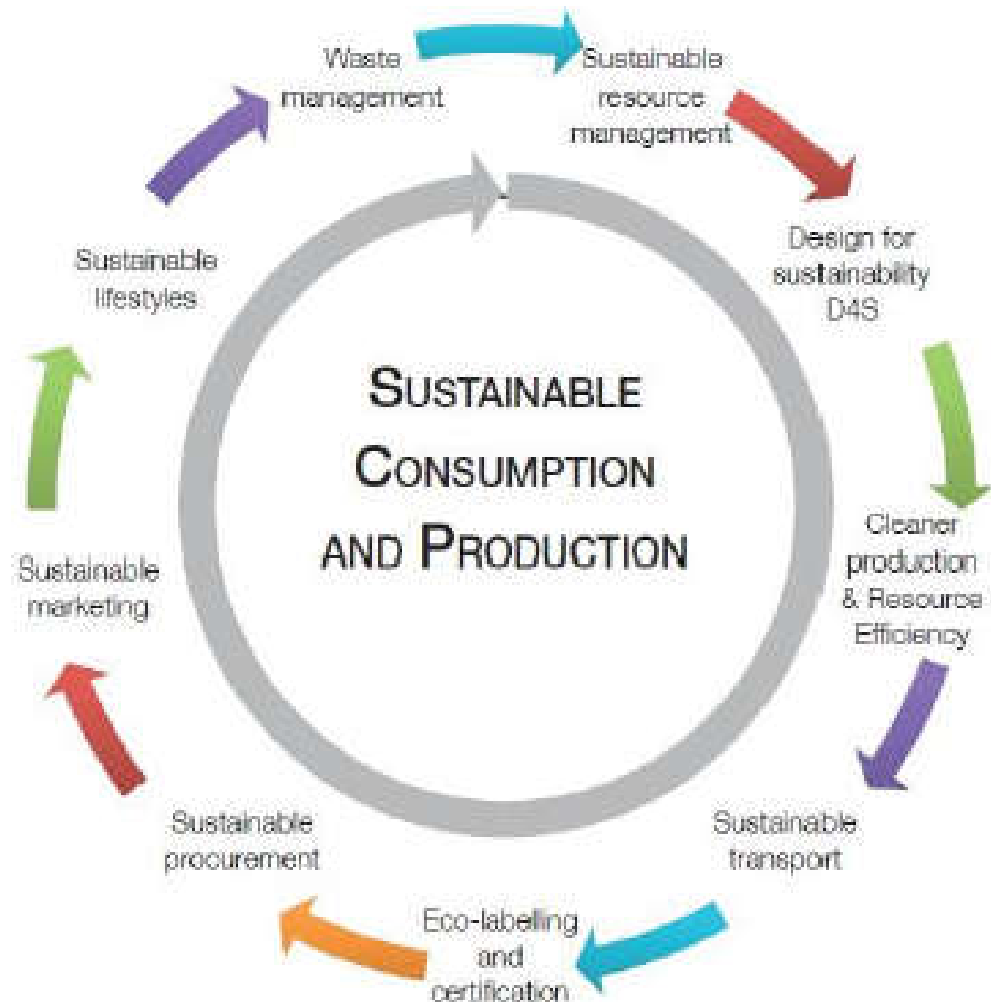
Khái quát chung về Sản xuất & Tiêu dùng Bền vững

Phạm Quế Anh

07.10.2016

Sản xuất & Tiêu dùng Bền vững (SCP) là gì?

- Đây là một khái niệm không mới, được đưa ra lần đầu từ năm 1994 tại Oslo, tuy nhiên đã ngày càng phát triển về cả chiều rộng & chiều sâu, với sự đóng góp của nhiều cơ quan khác nhau.
- Một khái niệm do UNEP đưa ra năm 2011: “SCP là một phương pháp tiếp cận toàn diện nhằm giảm thiểu các tác động tiêu cực tới môi trường do các quy trình sản xuất và tiêu dùng của con người gây ra, đồng thời song song nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống cho tất cả.”

Tâm quan trọng

- **Ảnh hưởng tới môi trường:**

- Sự suy giảm về chất & lượng của nguồn nước, giảm chất lượng đất, nạn chặt phá rừng, phá hủy đa dạng sinh học, thay đổi khí hậu và ô nhiễm, v.v.
- Năm 2012: Một nghiên cứu của Global Footprint Network cho thấy dấu chân sinh thái của con người đã vượt quá khả năng sinh thái của Trái đất khoảng 1.5 lần

- **Phân hóa xã hội:**

- Ảnh hưởng tới các quyền của NLD, nạn nghèo khổ, các vấn đề sức khỏe, sự bất bình đẳng về giới và bất bình đẳng xã hội nói chung, v.v.
- Một báo cáo năm 2014 của WHO cho thấy chỉ riêng nạn ô nhiễm không khí đã khiến 7 triệu người chết trong năm 2012, cao hơn 30 lần tổng số thương vong do Tsunami vào năm 2004

- **Ý nghĩa về mặt kinh tế:**

- Một báo cáo năm 2013 của UNEP cho biết, giá trị kinh tế của các thiệt hại do các ngành công nghiệp sơ chế (primary) và chế biến (processing) gây ra cho môi trường (environmental externalities) là 7.3 nghìn tỷ USD/năm
- Chi phí để phòng chống các thiệt hại có thể xảy ra là nhỏ hơn nhiều và có thể mang lại các lợi ích kinh tế lâu dài

Các nguyên tắc chính về SCP

Một số nguyên tắc chính về SCP được UNEP đưa ra năm 2014 nhằm đưa ra một khung hướng dẫn cho các phân tích chính sách và hành động có liên quan:

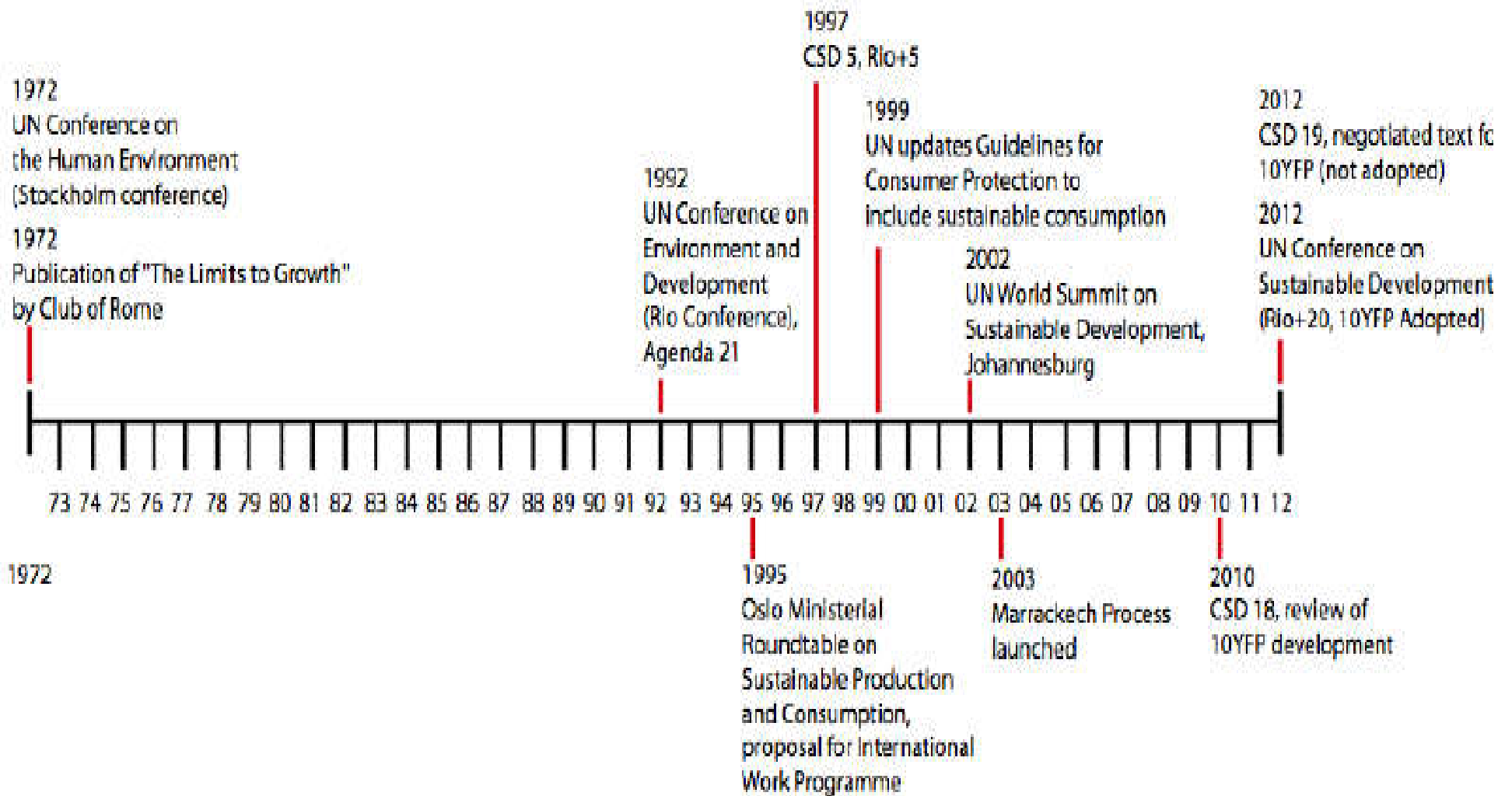
- Cải thiện chất lượng cuộc sống mà không làm suy thoái thêm môi trường và không làm ảnh hưởng tới nhu cầu sử dụng tài nguyên của các thế hệ tương lai
- Tách riêng tăng trưởng kinh tế và việc làm suy thoái môi trường bằng cách:
 - Giảm cường độ sử dụng nguyên liệu/năng lượng của các hoạt động kinh tế hiện tại, và giảm phát thải cũng như chất thải từ các hoạt động khai thác, sản xuất, tiêu thụ và thải loại.
 - Khuyến khích dịch chuyển các hình thái tiêu thụ sang nhóm các hàng hóa, dịch vụ có cường độ sử dụng nguyên liệu/năng lượng thấp hơn, mà không làm giảm chất lượng cuộc sống
- Áp dụng lối suy nghĩ theo vòng đời của sản phẩm (life-cycle thinking), cho phép xem xét tác động của tất cả các chu trình sản xuất và tiêu dùng
- Chống hiện tượng phản tác dụng, khi gia tăng hiệu quả trong sản xuất bị trung hòa bởi gia tăng về tiêu thụ

Một số khái niệm có liên quan

- Kinh tế xanh (Green economy)
- Sử dụng tài nguyên hiệu quả (Resource efficiency)
- Kinh tế xoay vòng (Circular economy)
- Phát triển phi các-bon (Low-carbon development)
- Phương pháp tiếp cận theo Vòng đời của sản phẩm (Life cycle approach)

Quá trình phát triển của vấn đề SCP

- 1972: Hội nghị của LHQ về Môi trường của Nhân loại (Stockholm)
- Cùng năm, Câu lạc bộ Roma ra báo cáo về “Những giới hạn của tăng trưởng”
- 1992: Hội nghị của LHQ về Môi trường và Phát triển (Rio de Janeiro) → Chương trình 21 (Agenda 21)
- 1995: Hội nghị Bàn tròn cấp Bộ trưởng về Sản xuất và Tiêu dùng Bền vững (SCP), đưa ra đề xuất về một chương trình làm việc quốc tế
- 1999: LHQ sửa Hướng dẫn về Bảo vệ NTD, đưa Tiêu dùng Bền vững thành một nội dung quan trọng
- 2002: Hội nghị Thượng đỉnh của Thế giới về Phát triển Bền vững (Johannesburg) → “Một chương trình khung 10 năm (10-year framework of programmes – 10YFP) để hỗ trợ các sáng kiến khu vực và quốc gia nhằm đẩy mạnh quá trình dịch chuyển tới các hình thức sản xuất và tiêu dùng bền vững (SCP) để khuyến khích phát triển kinh tế-xã hội”
- 2003: Tiến trình Marrakech bắt đầu
- 2010: Đánh giá của Hội đồng vì Phát triển Bền vững đối với 10YFP
- 2012: Hội nghị của LHQ về Phát triển Bền vững (Rio +20) → 10YFP được thông qua
- 2015: Hội nghị thượng đỉnh của LHQ về Phát triển Bền vững (New York) thông qua 17 SDGs và 169 mục tiêu

Thách thức đối với SCP ở Châu Á TBD

- Gia tăng sử dụng tài nguyên:
 - Tăng trưởng kinh tế và công nghiệp hóa
 - Dịch chuyển cấu trúc tài nguyên sử dụng: từ biomass sang khoáng sản
 - Cường độ sử dụng tài nguyên (Resource intensity) – Lượng tài nguyên sử dụng trên mỗi USD: 3.5kg/USD năm 2008, so với mức trung bình của thế giới (1.2kg/USD) – Việt Nam: 14kg/USD năm 2012 so với Nhật Bản: 0.5kg/USD
- Năng suất của môi trường suy giảm và chi phí
 - Bio-capacity
 - Giá trị kinh tế của các suy thoái môi trường tính bằng % Tổng Sản phẩm Quốc nội (GDP)
- Phát triển con người và Giảm nghèo
 - Người nghèo không phải là nhóm dẫn đầu về việc làm cạn kiệt các tài nguyên không thể tái tạo được, tuy nhiên họ là những người chịu ảnh hưởng rõ nét nhất của sự suy thoái môi trường tự nhiên, vì sinh kế của họ phụ thuộc phần nhiều vào vốn tự nhiên (natural capital)

Cơ hội Thực hành SCP ở Châu Á TBD

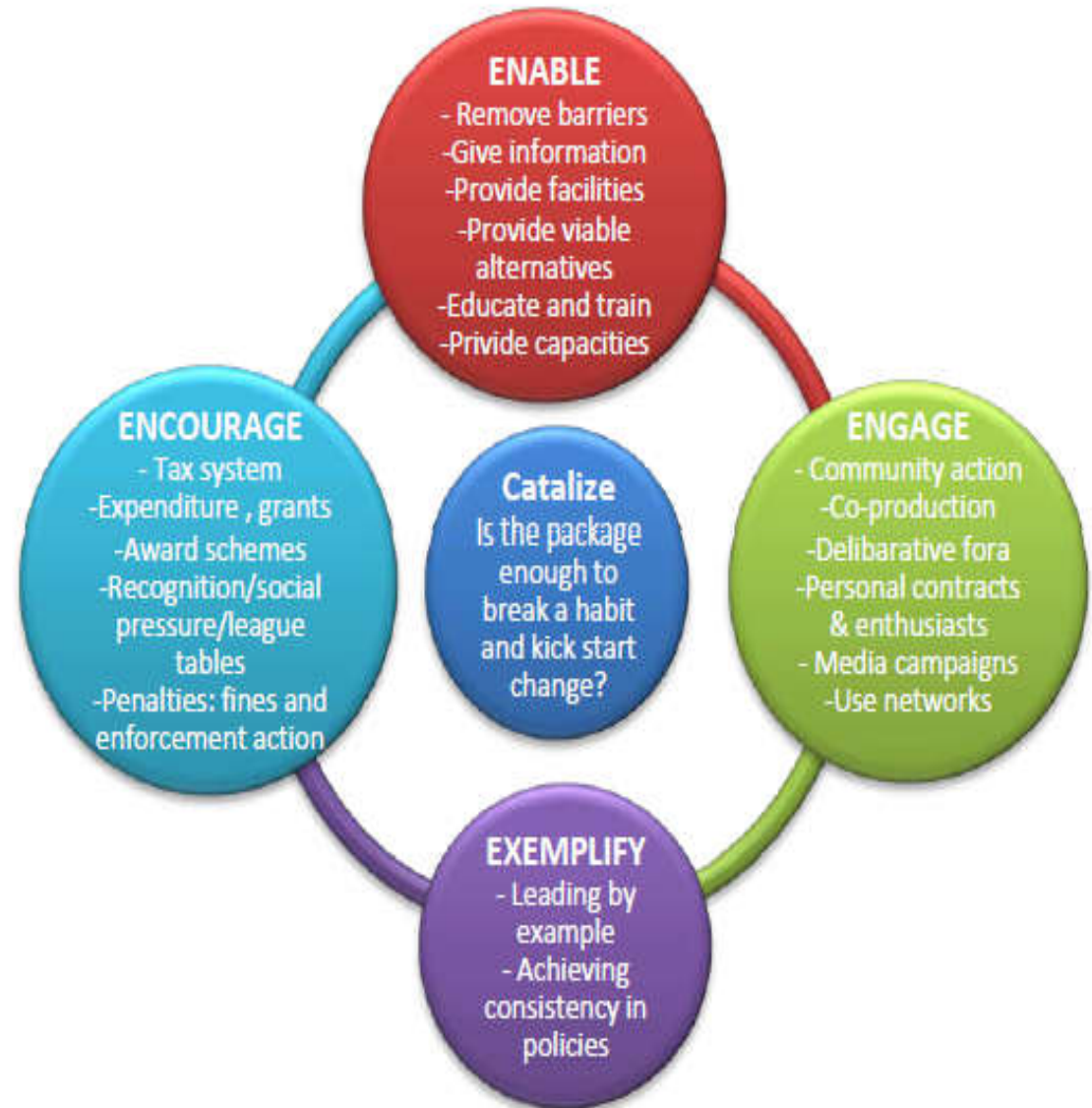
- Tăng hiệu quả sinh thái của các hoạt động sản xuất:
 - Giảm sử dụng tài nguyên thiên nhiên trong sản xuất, đồng thời cắt giảm phác thải và chất thải giúp cắt giảm chi phí sản xuất
 - Khái niệm *leapfrogging*: Bỏ qua các ngành, công nghệ gây ô nhiễm, chuyển thẳng qua các công nghệ sạch hơn và tiên tiến hơn. Vd: Sử dụng năng lượng tái tạo ở TQ
- Thay đổi nhận thức của NTD và Tiêu dùng Bền vững:
 - Số lượng lớn NTD ở khu vực Châu Á TBD, tập trung tại các đô thị mới → xu hướng và thói quen tiêu dùng mới
 - Yêu cầu cần định hướng cho các thói quen tiêu dùng bền vững hơn: sử dụng nhiều công cụ (dán nhãn sinh thái, các chương trình trợ cấp và cung cấp thông tin, v.v.) tùy theo từng hoàn cảnh nhất định
- Tăng khả năng cạnh tranh thông qua các chính sách SCP
- Tiềm năng đối với Công tác giảm nghèo thông qua SCP

Tiêu dùng Bền vững

- Tầm quan trọng của vấn đề Tiêu dùng Bền vững ở Châu Á TBD?
 - Thay đổi về nhu cầu và phong cách tiêu dùng
 - Vấn đề đô thị hóa
 - Nhận thức chưa cao về mối liên hệ giữa tiêu dùng và môi trường
 - Phân hóa kinh tế-xã hội và các ảnh hưởng tiêu cực
- Các lĩnh vực Tiêu dùng Bền vững quan trọng:
 - Thực phẩm và đồ uống
 - Xây dựng và Nhà ở
 - Giao thông và dịch chuyển (mobility)
- Các lĩnh vực xuyên suốt (cross-cutting): năng lượng, nước, rác thải

Các chính sách khuyến khích Tiêu dùng Bền vững - Mô hình 4-E

- Enable access to environmental choice – Tạo cơ hội cho người dân tiếp cận các lựa chọn bền vững hơn
- Encourage people – Khuyến khích người dân tiêu dùng bền vững (ví dụ đánh thuế cao các sản phẩm gây ô nhiễm, hỗ trợ kinh tế với các sáng kiến tiêu dùng bền vững)
- Engage stakeholders and communities – Tham vấn và tương tác với các bên liên quan và các cộng đồng dân cư về các lợi ích và điểm bất lợi của từng hình thái tiêu dùng, trong đó có tiêu dùng bền vững
- Exemplify the desired change within Government's own policies and practices – Mua sắm công bền vững, ưu tiên các dự án thân thiện với môi trường, đào tạo nâng cao nhận thức cho công chức, viên chức

Quan trọng nhất: Phân tích lý do NTD có các lựa chọn nhất định?

Các sản phẩm có giá trị bền vững (Sustainable products) & Thông tin về sản phẩm (Product Information)

- Sản phẩm có giá trị về phát triển bền vững (Sustainable products) là gì? Là các sản phẩm cho phép giảm thiểu các tác động tiêu cực về môi trường và xã hội xuyên suốt vòng đời của chúng
- Khung đánh giá Sustainable products:

Cần lưu ý: Đánh giá trên toàn bộ vòng đời sản phẩm

Thông tin về đặc tính phát triển bền vững của sản phẩm (Product sustainability information)

- Là gì?
- Hữu ích cho ai?
- Vấn đề loạn thông tin
- Các nhãn sinh thái (**Eco-labels**)

Xin cảm ơn sự chú ý của quý vị!

ap@cuts.org

queanh.pham@gmail.com